

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Michel Zévaco
NOSTRADAMUS

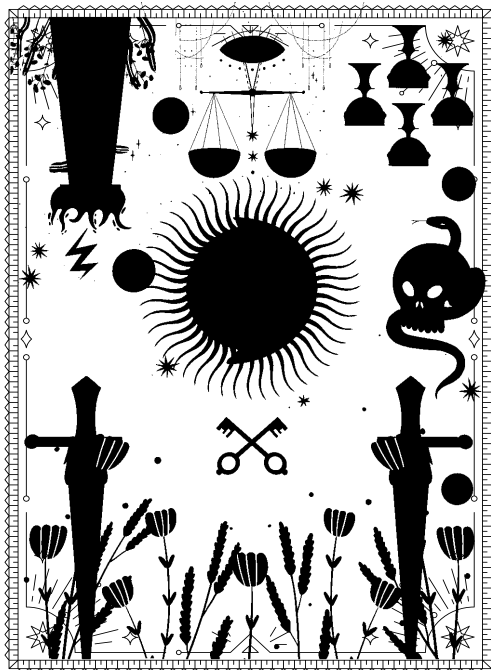
Ovaj roman deo je svetskog javnog književnog dobra.
Copyright © 2022 za ovo izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-04330-3

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

mišel zevako

NOSTRADAMUS

Prevela Gabrijela Čović

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2022.

PRVO POGLAVLJE

Veštica

I

Ljubavnici

Bilo je vedro i toplo jesenje jutro 1536. godine. Pod svetloplavim nebom, stari Pariz Fransoe I odisao je životnom radošću, kao i Šljunčani trg, sav u iskričavoj veselosti jedne divne nedelje, kao i Pariz, nasmejan pod suncem... pa ipak, tamo, na tom trgu, na tom svetlu, između dva vešala, nalazio se užas: lomača.

Za koga je lomača? Kome su namenjena vešala? Bezбриžna gomila će možda to saznati, jer evo kraljevskog glasnika na konju, razvija pergament i iz sveg glasa objavljuje:

„Proglas od kralja! Ja, Žerom Žerlen, zakleti kraljevski glasnik, po nalogu gospodina De Kroamara, glavnokomandujućeg Žandarmerije, dajem na znanje svim prisutnima:

Kraljevskom voljom, rekao je baron Žerbo, gospodar De Kroamar, mora pronaći, uhvatiti i po kratkom postupku pogubiti sve čarobnjake, veštice, proroke, demone i sluge Sotonine koji napadaju glavni grad kraljevstva.

Svaki lojalni stanovnik ovog grada dužan je, pod pretnjom da će biti osuđen na veslanje na kraljevskim galijama, da prijavi navedene poslušnike pakla, a da bi izvršio kraljevsku volju, gospodin De Kroamar naredio je da se podignu neophodne lomače...“

Glasnik je otišao dalje, da ponavlja svoj proglas od vrata do vrata, a među prigušenim psovkaama provlačilo se i Kroamarovo ime.

Na kraju Šljunčanog trga prodoše mladić i devojka.

Ona krhka, u haljini s dugim naborima, jedna od onih devojaka s plavim pletenicama, nalik na gospe s vitraža, o kojima su maštali primitivci.

On je bio jedno od onih nezaboravnih bića, koja kao da nose vidljivi pečat nevidljivih pogubljenja. Čudna fizionomija izmučene lepote. Čelo koje zrači genijalnošću, crne oči, ponekad neizrecivo blage, a ponekad natprirodno sjajne.

Sedeli su na kamenoj klupi kraj reke držeći se za ruke. Bila je tu i pratilja, koja ih je sledila u korak, a zatim im se približila i s poštovanjem rekla:

„Mari, misa je završena; vreme je da se ide kući.“

„Gospođo Bertrand, samo trenutak“, uzdahnu devojka.

„Već me napuštaš“, promrmlja mladić. „Mari, obožavana Mari, hoću li morati zauvek da odem iz Pariza a da ne saznam ko si? Tražila si da poštujem misterioznost koja te okružuje i ja sam te poslušao. Pa ipak, moram da se pridružim svom ocu... svom bogu na zemlji. Znaš, moj otac je morao da se skloni u Monpelje. Optužen je za veštičarenje i progoni ga Kroamar.“

„Kroamar“, promuca devojka potpuno bleđa.

Mladić napravi silovit pokret, a onda nastavi:

„Majka me nagovara da odem i iznenađena je mojim oklevanjem. Ona ne zna da sam te upoznao.“

„Moj voljeni Reno“, uznemireno će Mari. „Sutra ćeš znati sve o meni jer ću se danas dogovoriti sa ženom koja će me voditi i tešiti u mojoj mucij.“

„Sa ženom?“, pomisli Reno. „Njena majka, bez sumnje.“

„Hajde, mlada damo“, insistirala je pratilja, „vreme je...“

Mari podiže pogled prema mladiću.

„Moj Reno, volim te zbog tvoje pokornosti. Želeo si da za tebe ostanem nepoznata, ali sutra, evo, znaćeš zašto sam se plašila da ti kažem ko sam. Uostalom, ja se zaista zovem Mari i ti me voliš. Ti se zoveš Reno i ja tebe obožavam. Šta nam još treba? I kad pomislim na tu neodoljivu silu, koja mi je utkala u srce ovu ljubav, čini mi se da me obuzima vrtoglavica. Bilo je čudno. Našla sam se na ulici i odjednom osetila jedno od onih uzbuđenja koja se nikada ne zaboravljaju. Okrenula sam se i shvatila da imaš magičnu moć nada mnom.“

„Magičnu?“, zadrhta mladić.

„Onda si mi rekao: 'Ne brini. Samo želim da poštujem tvoje želje. Čak sam sebi zabranio da te pratim. Na trenutak, ne znam gde si, ne znam ko si, ali ako me voliš, dođi sutra ispod topole na Šljunčanom trgu.' Potom si otišao, a ja sam, došavši kući, klekla da se pomolim. Onda sam shvatila da sam s tobom, meni nepoznatim, sat ranije razgovarala verujući da razgovaram s Bogom.“

„Najdraža moja“, uzdrhta Reno.

„Sutradan sam pošla na misu, rešena da te zaboravim, ali krenula sam prema Seni i našla se ispod topola, pred tobom. Od tog jutra, ovo je moja crkva.“

Reno, zamišljen, spusti svoju plemenitu glavu na široka prsa.

„Samo želim da poštujem *tvoje želje*. Čekaću...“

„Sutra ćeš znati koga treba da pitaš za naš brak.“

Dašak radosti zatitra na mladićevim usnama. Ustali su, prepletenih ruku, zamuckujući:

„Sutra, šta će biti sutra?“

Na Šljunčanom trgu začuše se psovke. Između strelaca je prolazio gospodar zastrašujućeg izgleda.

„Napravite mesta gospodinu De Kroamaru!“, uzviknu grubo zapovednik strelaca.

Mari preblede kao krpa. Reno joj stisnu pesnice, ali silueta barona Žerfoa de Kroamara, zapovednika Žandarmerije, već nestade.

II

Izdaja

Reno odlazi. Mari prelazi trg, okreće leđa svom domu, na koji joj ukazuje pratilja, pa je upita:

„Gde živi ta žena koja vidi budućnost i prošlost?“

„Gospode! Želite da uđete u veštičju kuću?“

„Kome da se poverim?“, uzdahnu Mari. „Nemam majku i ne znam da li ću se sutra usuditi da kažem Renou. Ah, te proklete psovke! A kakav je samo plamteći pogled mržnje imao! Zar mi niste rekli da ta žena daje vredne savete?“

„Njeni saveti bili su od koristi mnogim ženama srednje klase. Prema siromašnima je tako milosrdna da su je nazvali Providenje.“

„Kako kažete da se zove, Bertrandova?“

„Poznata je kao Gospođa, ali niko ne zna ko je ona. A njena kuća je ovde, tačno ispred palate...“

„Tiše!“ uplašeno je prekide Mari. „Čekajte me!“ I već je kucala na vrata.

Devojka uđe i kroči u sobu ukrašenu prelepim rezbarenim nameštajem. Gospodarica kuće pojavi se pred njom. Imala je oko pedeset godina. Ispod sede kose provirivalo je mladoliko lice. Njeno držanje bilo je nepisivo dostojanstveno, a u pokretima joj se otkrivao spokoj neustrašivih duša. Ponudivši Mari da sedne, blagim glasom je rekla:

„Recite mi koja vas tuga mori. Ako mogu da vam pomognem ili da vas utešim, učiniću to svim srcem.“

„Da“, promrmlja Mari, „vaš glas me već smiruje i teši. Ovo je predmet mojih briga...“

Devojka zastade, a Gospođa će s osmehom:

„Voliš, zar ne, i došla si da pitaš proročicu da li i on voli tebe?“

„Ne!“ uzviknu Mari. „Znam da me voli. Znam da ću biti srećna kad budem njegova, ali nije to, zapravo... Vidite, ovo je strašno. Prezime koje nosim svi proklinju. Onaj koga volim mrzi to prezime s tako neumoljivim prezirom, a ja, iako obožavam svog verenika, volim svog oca svim srcem i to je ono što me boli. Ako sutra kažem, kao što sam obećala, ime svog oca onome koga volim, neće li onda otići od mene? Eto, to želim da znam.“

Gospođa sa sažaljenjem pogleda devojku.

„Voliš li svoga oca?“

„Što mu se više užasa pokazuje, ja sve više pokušavam da ga nateram da zaboravi na prokletstvo koje ga obavlja smrtonosnom atmosferom.“

„Pre svega, moraš mi reći očevo ime.“

Mari je pocrvenela, oklevala je, pa je konačno šapatom promucala ime – to proketo ime. Gospođa se brzo povukla. Prebledela je, ali postepeno, njene crte lica poprimitle su melanholičan izraz.

„Ne“, izusti tiho. „Nemoguće je da je ovo neokaljano dete špijunka poslata da me uništi. Dete moje“, dodade ona, „propatila sam i ja zbog tvog oca. Jednog dana sam zato... bacila sam na njega kletvu koja mi je došla iz srca. Da, užasno je biti njegova kći. Smrt prati tog čoveka, ali Bog te šalje meni i, pošto voliš svog oca, on će možda biti spasen.“

„Sigurno?“, promuca devojka.

„Da, dete moje, ali sada moram da znam ime onoga koga voliš.“

„Kakva opasnost preti mom ocu? Videli ste nešto strašno u njegovoj budućnosti?“

„Da, zastrašujuće...“

„Spasite ga!“, zastenja Mari molećivo.

Gospođa se na trenutak zamisli.

„Da ga spasem?“, reče konačno. „Neka bude tako. Reci mu da ne izlazi tri dana, u suprotnom će umreti. Reci mu da na tri dana mora da se povuče sa svojih dužnosti, ne sme da bude viđen, jer će ga izbosti, iskasapiti i rastrgnuti na komade.“

Mari više nije slušala, već je odjurila da kaže ocu. Vratice se kasnije da sazna šta da kaže Renou. Gospođa nije stigla da je zaustavi.

„Ovaj užurbani odlazak“, reče Gospođa. „Zapravo, ovaj beg... to je beg špijunke. Ko to zna? Taj čovek je sposoban i za lukavstvo i za nasilje. Moramo sutra da odemo.“

Mari je prešla Šljunčani trg i ušla u veličanstvenu palatu. Hodala je, drhteći, prema visokom konjaniku grubog lica, koji je sjahao s konja u dvorištu.

„Kćeri moja!“, prekori je čovek. „Zašto dolaziš kući tako kasno? Čemu to uznemireno lice?“

„Oče“, promuca devojka, „moram da razgovaram s tobom, tvoj život je u pitanju.“

„Moj život“, podsmehnu se gospodar. „Dobro je čuvan, ali neka ti bude; sačekaj me u mojoj sobi.“

Zatim slegnu ramenima dok je Mari odlazila.

„Moj život...“, nastavi on tiho. „Jeste. Svi ovi ljudi me mrze, ali ja ću izaći kao najjači.“

Napravi nekoliko koraka, zasta i uzbuđeno reče:

„Ta žena me je proklela. Predvidela je da će me rastrgnuti i iskasapiti kao jelena u čoporu. Oh! Pronađite tu ženu! Stražari! Udvostručite stražu!“

Potom se gospodar uputi ka svojoj sobi.

Ovaj gospodin je taj čovek s prokletim prezimenom; a Mari je kći barona Žerfoa, gospodara De Kroamara.

Ulazeći u svoju sobu, Žerfo zateče svoju kćer kako kleči na stolici za molitvu. Posmatrao ju je minut, pa se zapitao:

„Šta bi bilo s njom da mene ubiju? Ta žena je uzvikivala da će mi i potomstvo biti prokleta.“

On dodirnu Mari po ramenu. Devojka ustade, sasvim bleđa.

„Oče“, preklinjala je sklopljenih ruku, „obečaj mi da nećeš izlaziti tri dana!“

„Hirovita si. Previše sam te razmazio, Mari. Istina je da imam samo tebe na svetu, dete moje. Sva moja nežnost si ti. Jedino što ne volim je veštičarenje.“

„Oče“, nastavi Mari užasnuto, „moraš danas da daš ostavku na dužnost vrhovnog sudije.“

„Danas“, nasmeja se baron, „da dam ostavku? Ti si poludela. Za sat ću uhvatiti četvoricu nasilnika u njihovim jazbinama i obesiti ih: Burakana na Krstu izdajnika, Trinkemaja na Šljunčanom trgu, Strapafara u Palati i Korpodibala na Vratima pakla.“

Mari zadrhta. Ona vide svog oca *raskomadnog, iskasapljenog, rastrgnutog na komade*, kako je veštica i predvidela. Njen um se uspaniči. Odjednom pomisli da je pronašla reči kojima će ubediti oca:

„Ako izađeš danas iz kuće, bićeš rastrgnut, iskasapljen!“

Iskasapljen... rastrgnut... To su reči žene koja ga je proklela.

„Oče, oče! Sigurna sam u to“, zajeca Mari. „Žena koja mi je to rekla zna sve. Nikada nije pogrešila.“

Baron oseti kako se strah uvlači u njega, ali odjednom ga obuze hladnokrvan bes. Oči mu zlobno zaiskriše.

„Ah“, reče blažim tonom, „ako žena koja ti je to rekla zna sve, razmišljiću o ostavci i danas neću mrdnuti iz palate.“

Mari radosno ustade i obavri ruke oko očevog vrata.

„Hajde“, nastavi on dobrodušno, „ali moram da razgovaram s tom ženom, zaslužuje nagradu. Želim da pošaljem po nju. Gde živi?“

„Tamo“, Mari ispruži ruku.

„Tamo? Kuća na uglu na trgu?“

„Da. Nagradi je, jer ona ti spasava život!“

Strašni baron grubo odgurnu kćer, priđe vratima, otvori ih i zagrme:

„Oficiru, neka dvadeset stražara ode i uhapsi vešticu! Neka se opomene dželat da mora doći na vreme da zapali lomaču na Šljunčanom trgu! Konačno je imam!“, zagrme. „Videćemo sad da li će me čopor rastrgnuti kao jelena!“

Mari zadrhta. Ipak priđe ocu.

„Gospodine, nećete valjda? Ja... izdajnica... Tražim milost za čast vašeg deteta. Jadna žena! Oh, to je strašno! Nećete...“

„Dosta!“, zagrme gospodar i izjuri iz sobe.

Mari se baci na vrata i shvati da su zaključana. Obuze je očajni stid.

„Zašto sam to rekla?“, zamuckivala je. „Šta će Reno pomisliti kad sazna da sam poslala nevinu siromašnu staricu na lomaču? Kroamarova kćer doušnik! Ja izdajica!“

Tada, u duši ovog deteta koje je obožavalo svog oca, svanu zora jednog nepoznatog osećanja. Njen otac... ona ga mrzi! Proklela je prezime koje nosi, odlučna da ga se odrekne.

III

Dva demonska profila

Reno je otišao sa Šljunčanog trga odupirući se iskušenju da se okrene i uputi Mari poslednji pogled. Pijan od radosti, zaboravio je sve na svetu i laganim korakom pošao prema dvojici mladića koja su ga čekala na kraju Notrdamskog mosta. To su bila dva mlada gospodina: grof Žak D'Albon de Sent Andre, plavokos, sivih očiju, elegantno odeven, i smeđokosi, tamnopusi, siromašnije odeven baron Gaetan de Ronšerol. Na njihovim licima videla se zavist. Kod prvog pritajena; kod drugog brutalna.

„Evo najnovijih vesti iz suda, dragi moj“, reče Albon de Sent Andre nastavljajući razgovor.

„Ti si srećan što si primljen u tajno društvo prinčeva“, zagrme Ronšerol. „Dakle, kraljevi sinovi su zaljubljeni?“

„Princ Fransoa i princ Anri zaratiće jedan protiv drugog zbog devojke koja ih prezire, jer plemenita mlada dama svako jutro odlazi da cvrkuće ispod topola Šljunčanog trga s jednim... Ali evo našeg dragog prijatelja Renoa!“

Ronšerol zadrhta i stegnu pesnice. Oči Sent Andrea se zacakliše. Mržnja je upravo raširila krila iznad ova dva čoveka.

„Da“, zaškrguta zubima Ronšerol. „Reno! Odakle mu zlato? Ima li pravo da nosi mač? Ko je on?“

„Ućuti! Vidiš, javljaju mi se čudne sumnje. Za dva dana te je izlećio od one groznice koja te je mučila.“

„I ta ubodna rana u grudima, koju si zadobio od razbojnika... Zatvorio ju je, zacerio i izbrisao za nekoliko sati.“

„I ona žena koju je uspavao samo ispruživši ruku. Odakle mu dolazi ta ogromna moć?“

„Na šta onda misli Kroamar, koga je kralj zadužio da uništi sluge pakla?“

„Mrziš ga?“, nastavi Sent Andre.

„Da. Mrzim ga jer je bogatiji i lepši od mene, jer ima moć koja me užasava, jer ga se *plašim*.“

„Tiše! Evo ga!“

Reno im priđe raširenih ruku. Smeje se, rukuje se s oba prijatelja dok ga radost preplavljuje.

„Danas je božji dan. Sveta nedelja. Dobri prijatelji, danas uživam. Večera u najplemenitijoj gostionici u Parizu, čuvenog naziva *Devinijer*, kod Landrija Gregoara.“

„Kako samo cvrkućeš od radosti!“, uzviknu Sent Andre i zadrhta.

„Mirišeš na sreću“, nasmeši se Ronšerol dok je u njemu klučao bes.

„Sutra će biti sasvim drugačije. Hajde, idemo!“

Trojica mladića, ćaskajući i smejući se, stigoše do Ulice Sen Denija, gde se nalazila poznata gostionica *Devinijer*.

Dva sata kasnije, Reno, Sent Andre i Ronšerol zakazali su susret za sledeći dan.

„Eh, da“, reče Sent Andre, „tvoja večera je bila pravo čudo. Pričao si o lepoti tvoje voljene, i da ćeš sutra zatražiti njenu ruku, ali nam nisi rekao njeno ime.“

„Da. Kako se zove tvoja verenica?“, upita Ronšerol.

„Saznaću sutra“, jednostavno odgovori Reno. „Zabranila mi je da to otkrijem... a sve što sam *želeo* da saznam o njoj jeste da joj je duša čista, da je obožavam, da se svako jutro, već mesec dana, udostoji da mi dođe ispod topola Šljunčanog trga.“

Renoovi prijatelji se stresoshe od drhtavice. *Ispod topola Šljunčanog trga*. Dakle, to je devojka koju su dvojica kraljevih sinova želeli da ukradu od stranca s kojim se ujutru šeta. A taj stranac je, dakle, Reno! Sad ga imaju. Žurno se oprostivši od njega, Sent Andre odjuri prema Luvru.

„Kuda ideš?“, jedva progovori Ronšerol.

„Da zatražim prijem kod gospodina Fransoe i gospodina Anrija“, odgovori Albon de Sent Andre.

„Hajde da podelimo korist od ovoga!“

„U redu. Neće biti previše naše mržnje.“

IV

Spaljivanje na Šljunčanom trgu

Reno stiže na Šljunčani trg, uđe u onu kuću na uglu u kojoj je Mari malopre bila i poput nje pođe prema sedokosoj gospođi, nesrećnoj ženi koju je devojka *upravo prijavila svom ocu* i na koju će Kroamar uskoro krenuti. Ona se radosno nasmeši, a on je poljubi u sedu kosu i nežno izgovori reči koje kobni slučajevi sadašnjeg trenutka čine tragičnim:

„MAJKO MOJA.“

Voljeno biće Mari de Kroamar je sin čarobnice.

„Očekivala sam te, sine“, rekla je.

„Mila majko“, uzvratila mladić. „Znam da sam zaslužio prekore jer te nisam video tri dana. Trebalo je da napustimo Pariz prošlog meseca, a kroz svemir nas otac zove. Za nekoliko dana bićemo na putu ka Monpeljeu. Možda ćeš mi oprostiti kad saznaš da se sila koja me je zatočila u Parizu zove ljubav.“

„Vreme je za polazak, i to večeras.“

„Majko, zar nam se toliko žuri? Majko moja, tražim od tebe samo dva dana. Kad bi samo znala...“

„Kroamarova kći je bila ovde pre dva sata.“

„Kroamarova kći!“, zagrme Reno. „I ti si je primila i razgovarala s njom? Kakva neopreznost!“

„Dobro je što sam to uradila. Pričala sam joj o ocu. Rekla sam joj šta su nasilnici odlučili da preduzmu. Predvidela sam smrt zapovednika Žandarmerije. Na kraju sam joj pokazala da sam sposobna da čitam budućnost. Da, to je užasno nepromišljeno, ali ne znam šta me je nateralo da razgovaram s njom kao da sam joj majka.“

„Nesreća i prokletstvo!“

„Da. Ali ona je već otišla kad sam to shvatila.“

„Nju su poslali k tebi, zar ne?“

„Ko zna... U svakom slučaju, ta devojka sad ima dokaze protiv mene. Sine moj, ako mi se nešto desi, zapamti da me je ubila Kroamarova kći.“

„Majko moja“, zaplaka Reno zbunjen. „Plašiš me.“

„Oh“, nastavi žena, „kad bih mogla da vidim...“

U tom trenutku, njeno lice postade čudno. Oči joj se skupiše. Reno je posmatra, a ona govori:

„Možda je čestita devojka ipak podli špijun. Tiho... slušaj... vidim... čujem...“

„Majko!“, povika Reno napravivši čudan pokret.

„Oh! Šta si to uradio? *Sprečio si me da čujem!*“

Lice joj ponovo postade spokojno te uhvati sina za ruke i, gledajući ga u oči, reče:

„Ako me ta devojka prijavi, nećeš imati mira ni spokoja sve dok ne osvetiš oca i majku.“

„Kunem ti se, majko!“, odgovori Reno.

„Zakleo si se, sine moj, i ne možeš poreći. Potomak si porodice u kojoj mrtvi razgovaraju sa živima. Tvoje ime je simbol vanzemaljskog znanja.“

„Idemo!“, povika mladić. „Vratiću se kad te odvedem na sigurno.“

U tom trenutku, ispod prozora se začu zveckanje oružja, a na vratima glasno kucanje i preteći glas:

„Otvaraj, u ime kralja!“

„Prekasno“, reče čarobnica.

Okrećući se svom slomljenom sinu, dodade:

„Nikada ne zaboravi da je tvoje ime NOSTRADAMUS!“

Vrata se nasilno otvoriše. Činilo se da je stepenište puno strelaca. Istupi čovek u oklopu i zagrme:

„Odvedite je! Ja, Žerfo, gospodar De Kroamar, izjavljujem da imam dovoljno dokaza da se ova žena bavi veštičarenjem, pošto mi je to prijavila moja rođena kći! Shodno tome, sudim i naređujem da se ova veštica odvede i spali! Na Šljunčanom trgu podneće demonsku kaznu.“

„Upamti svoju zakletvu!“, povika čarobnica sinu.

„Zbogom, oče, majko, zbogom, živote!“, izusti Reno. „Zbogom, ljubavi! Zbogom, obožavana Mari!“

Potom izvuče teški mač.

Od desetorice stražara koji su nadirali, jedan pade mrtav, drugi se povuče urlajući. Ubrzo se soba napuni. Začu se pobesneli vihor, oklopi se sudariše. Povici, psovke, padoše teški udarci i jedno natprirodno biće, zajapurenog lica, krvavo, razderano, upadljivo, ali zastrašujuće i uzvišeno, uzmaknu. To Reno brani svoju majku. Vešticu izvedoše. Borba se nastavi na stepenicama i *niko ne može da uhvati tog čoveka. Niko ne može da mu zada smrtonosni udarac*. Desetak leševa je pod njegovim nogama, a on je crven od glave do pete. Na trgu se nastavi paklena bitka. Ogromna masa juriša. Niz ulice potekoše bujice ljudi. Zverska grupa krenu prema lomači. Među njima je veštica, mirna i zastrašujuća. Tu je i Reno, koji napada sa svih strana.

I odjednom, dželatova ruka se spusti na vešticu i odnese je na kolac dok lomača već gori. Ogromna je galama, prolama se tužan zastrašujući krik. To su urlici njenog sina.

„Majko! Majko! Majko!“

Otvori se prozor na Kroamarovoj palati. Pojaviše se obrisi plavokose devojke iscrpljenog pogleda, skamenjenog lica. Mari posmatra ovu strašnu scenu, sluša, i u toj vrevi čuje samo Renoov strašan krik.

U besnoj gomili, njen pogled opaža samo dve figure. Vešticu, koju je ona osudila na pobesneli plamen. I mladića, krvavog, i poznatog. Njenog verenika, čiji zastrašujući krik i dalje odjekuje:

„Majko! Majko!“

„To je njegova majka? Šta on to govori? Njegova majka... Ja sanjam.“

Strelci žure ka Renou. Mari zamuckuje:

„Ona koju sam poslala na lomaču... njegova... majka?“

Ljudi pokazuju pesnice strelcima. Žene jecaju. Kroamar shvata da se sprema nešto strašno. Strelci uzalud pokušavaju da dođu do Renoa.

„Majko! Majko!“

„Njegova majka! To mu je majka!“, izusti Mari izgubljeno.

V

Pobuna

Na trgu se začu iznenadna galama. Neugledna bića navališe ko zna odakle. I baš kad se Kroamarovi strelci spremiše da uhvate Renoa, napola mrtvog, mladić oseti kako ga povici nose:

„Budi hrabar! Osvetićemo dobru proročicu!“

„Neka je proklet“, reče Reno, „proklet bio izdajica! Teško Kroamarovoj kćeri...“

Reno se onesvestio dok je šaputao ime svoje voljene.

Odnose ga dok lomača pucketa, dok galama postaje sve jača, dok oluja besa podiže okean ljudi. Potpuno izbezumljena, Mari posmatra i zamuckuje:

„Ta žena... tamo... na lomači... njegova majka...“

Gde je Reno? Ona ga više ne vidi! Ali njen otac je tu, sav ukrućen na konju, s mačem u ruci, izdaje naređenja i štiti lomaču. Svim silama želi da veštica gori.

„Gori, ti koja si mi pretila! Izgori nasmrt! Napred, moji naoružani ljudi! Počistite ove nasilnike!“

„Napred, secikese! Napred vi iz Dvorišta čudesa!“

„Trinkemaje i Sveti Pankratije Rimski!“

„Strapafare, o dragi bože!“

„Korpodibale, prokletstvo!“

„Burakane, sveca mu...“

Četiri pomahnitala dvadesetogodišnjaka, svi u dronjcima, predvode napad.

Mari posmatra lomaču kad se odjednom začu užasan urlik: kolac je upravo pao i veštičino telo je nestalo. Užasno mučenje je završeno.

Gospođa, dobra proročica je mrtva. Na lomači nema više ničeg osim leša bez ljudskog izgleda, potpuno pretvorenog u pepeo. Mari se okrenu.

„Gotovo je“, reče tiho.

Šta je gotovo? Ona ne zna. Mučenje ili njegova ljubav? Da, za nju je sve na svetu završeno, jer između nje i Renoa sada stoje kletva i leš. Pobeći! U njoj tinja još samo ta želja. Otići bilo kuda i umreti, i ne videti više Renoa... Razmišljala je tako prestravljena devojkica, klečeći u uglu sobe.

„Bertrandova, odlazim. Hoćeš li me pratiti?“

„Naravno, ovo je strašno. Idemo, gospođice.“

„Idemo“, reče Mari cvokoćući zubima.

„A vaš otac?“

„Ja nemam oca. Želiš li da odem sama?“

„Idem s vama! Gospode, ubijaju se na trgu...“

Gospođa Bertrand obazrivo uze zlato, dragulje, dijamante, bisere, sve bogatstvo, i dve žene pođoše niz skriveno stepenište. Mari je napustila Kroamarovu palatu.

Na trgu je pobuna u punom jeku. Dve stotine leševa oko lomače; stotine povređenih; čuju se povici i kletve. Čuje se pobesneli metež, grupa ljudi reže grkljane... a tamo, u podnožju Kroamarove palate nalazi se nabujala masa, sa svim onim što može da ubije. Tamo, okružen s dvadesetak strelaca, baron Kroamar se brani tamnim i izbledelim velikim crvenim mačem.

„Bez milosti! Ubijajte!“

„Strapafare, bože dragi! Korpodibale, lopove nad lopovima!“

„Burakane! Trinkemaje!“

Najednom se pojavi rulja odrpanaca. Čuje se monstrozno dahtanje gomile u zanosu... i iznenada, pada telo s kojeg i ruke otpadaju. Prošlo je deset minuta. Uslediše gromoglasno klicanje i salva smeha. Vidimo užase klanja, gde ljudi postaju psi i gde je čovek zver. Telo je *rastrgnuto, iskidanano, iskasapljeno, isečeno na komade...* VEŠTIČINO PREDSKAZANJE SE OBISTINILO.

A ona bledunjava glava, koju neko nosi na vrhu koca, to je glava barona Žerfoa, gospodara Kroamara, zapovednika Žandarmerije. Pravda je zadovoljena.

VI

Pepeo s lomače

Palo je veče. Na onom trgu, gde je pobuna mahala sa hiljadu krvavih ruku, samoća je delovala zastrašujuće. Na zgasloj lomači sijalo je svetlo fenjera. Jedan čovek, nagnut nad pepelom, tražio je nešto drhtavim rukama.

S vremena na vreme podigao bi izbeljenu kost u tragičnoj pobožnosti i nežno je stavio u sanduk od hrastovine. Odjednom pade na kolena: upravo je pronašao glavu mučenice, glavu do koje je plamen jedva dosegao. Jecaji mu zatresoše ramena.

„Majko...“, prošaputao je.

Mari de Kroamar pojavi se na uglu Šljunčanog trga i krenu prema lomači, u dubokoj žalosti zbog Renoove majke. Očevog strašnog kraja nije bila svesna. Gospođa Bertrand ju je slagala da je zapovednik Žandarmerije u bekstvu jer ga je kralj okrivio za pobunu huligana; rekla je da se sklonio u Dvorac Kroamarovih na Il de Fransu.

Mari de Kroamar ugleda čoveka kraj lomače.

„Reno“, promuća zadihana. „Gospode, hteo si, dakle, da Kroamarova kći čuje kako je žrtvin sin proklinje?“

Mari de Kroamar, potresena smrtonosnom jezom, htede da pobegne, ali Reno je ugleda i čudno blagim glasom izusti:

„Dozivao sam te, Mari, i evo, dolaziš mi u pomoć. O, Mari, draga moja verenice, blagosiljam te.“

S dušom ispunjenom natprirodnim užasom, Mari je promucala:

„Dozivao si me? Kažeš da si me dozivao?“

„Da, Mari“, reče mladić prilazeći joj. „I čula si me, pošto si ovde. Malopre, kad sam počeo da tražim u pepelu ostatke svoje majke, plašio sam se da neću izdržati do kraja. Mislio sam da će me tvoja ljubav ojačati u ovom bolu, pa sam te dozivao.“

Uzvik radosti odjeknu u njenim mislima. *U mislima*, a ne na usnama izgrizenim do krvi.

„Hvala nebesima!“; povikala je u sebi. „Reno me ne proklinje. Reno ne zna da sam ja Kroamarova kći. Reno me nije video na prozoru. Oh, neka i dalje ne zna.“

Ni na tren nije pomislila da prizna sve, da pokuša da objasni kobni događaj i da je izdaja bila nenamerna. Mari se zaklela u sebi da će ceo svoj život provesti sa Renoom i da mu neće reći ko je ona. Da li je to laž? Licemerje? Zločin, laž i licemerje uništiti bi njenu ljubav, i ranili bi voljenog čoveka nasmrt ako sazna da je ona kći ubice.

Za nekoliko sekundi, Mari je organizovala svoj život *devojke bez imena*, izgradila svoje postojanje na *lažima* i napravila od njih uzvišenu istinu.

„Reno“, glas joj je podrhtavao čistom ljubavlju, „voljeni moj, ja sam samo tvoja. Želiš li da ti pomognem?“

„Pomažeš mi svojim prisustvom“, uzvрати Reno, opijen neizrecivom melodičnošću njenog glasa. „Gotovo je, pogledaj...“

I uzevši fenjer, osvetli unutrašnjost sanduka. Mari se nadvi nad jadne kosti, neke sasvim bele, neke ugljenisane, i prošaputa molitvu. Zatim zagrlila Renoa i reče:

„Vereniče moj, mužu moj, tvoja bol je i moja bol. Ova patnja, nije li to jedinstvo naša dva bića?“

„Da, jedinstvo“, rekao je. „Ništa nas ne može razdvojiti.“

„Ništa?“, gubila je dah.

„Ništa, Mari. Ništa! *Čak ni smrt*, veruj mi.“

Reno se naže nad glavu koju je upravo iskopao. Nežno ju je obrisao. Mari je osećala da će se onesvestiti. Reno je drhtao. Dvapat je pokušao pre

nego što se osetio dovoljno snažnim da podigne taj mali teret i položi ga u kovčeg. Konačno je uzevši, zadrža je u rukama.

Mari kleknu. Mislila je da će umreti: *Ako podlegnem slabosti, mogla bih izustiti reč koja bi Renou otkrila istinu i oboje nas ubila.* Reno je plakao i Mari je čula njegov slomljeni glas.

„O, moja jadna stara majko, oprosti! Oprosti meni i oprosti ovom anđelu koji je došao na tvoju sahranu. Ti joj opraštaš, zar ne? Nije ona kriva što sam ostao u Parizu i što si ti ovde čekala. Da je znala da te Kroamarova kći posmatra, rekla bi mi da dotrčim i spasem te... zar ne, verenice moja?“

„Da“, odgovori Mari kršeći prste da se ne bi onesvestila.

„Oprosti joj, majko!“, nastavi Reno.

U tom trenutku, mrtva glava bez krvi otvori oči* i Mari bolno uzviknu. Reno se zatetura, bled kao i glava koju je držao, ali ubrzo dođe k sebi i reče:

„Mrtvi čuju...“

U grobnoj tišini, Mari je drhtala, van stvarnosti, van života.

„Vidiš“, reče Reno uzbuđeno, „oprostila nam je. Mari! Moja majka je blagosloвила našu ljubav.“

Mari s mukom uzdahnu.

„Majko moja, počivaj u miru! Zakletvu koju sam ti dao, ponavljam: osvetiću te. Kroamarova kći će umreti kao što si i ti: u vatri.“

Skrhana, Mari stisnu jezik među zubima da ne bi zaplakala. „Milost za mene! Milost za moju ljubav!“, molila je.

Udarci čekića po ekserima je trgoše. Reno je, položivši glavu u mali kovčeg, zakucavao poklopac.

„Mari, budi hrabra do kraja. Osvetli prostor...“

Napola luda, devojka uze fenjer, na kolenima priđe Renou i stade pored njega. Prigušeni koraci pospano su odjekivali sa Šljunčanog trga.

To je bila osmatračka stražarska patrola pod komandom oficira. U blizini oficira išla su i dva gospodina. Ugledavši mladića kako kleči u pepelu lomače i dovršava zakivanje poklopca na kovčegu i devojku u crnom, stadoše. Taj prizor, pod svetlima fenjera, za njih je morao biti zastrašujući.

* Nemoguće je da se ovde raspravlja o tome da li je to jedan od onih refleksnih fenomena koji se ponekad viđaju nakon smrti, a koji se podudaraju s Nostradamusovim rečima. (Prim. aut.)